

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет музичного мистецтва і хореографії
Кафедра академічного та естрадного вокалу

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ
« 01 » 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Методика викладання сольного співу
у вищій школі

спеціальності: 025 «Музичне мистецтво»
освітнього рівня: другого (магістерського)
освітньо-професійної програми: 025.00.02 «Сольний спів»

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02130551
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 09.02/23

(підпис) (прізвище, ім'я, по батьку)
« 01 » 2023

Київ – 2023

Розробники:

Мережко Юлія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу; Сбітнева Олена Федорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу.

Викладачі:

Мережко Юлія Валеріївна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри академічного та естрадного вокалу.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри академічного та естрадного вокалу

Протокол від 28.08.2023 року №9

Завідувач кафедри Олена ЗАВЕРУХА
(підпис)

____.____.2023 р.

Гарант освітньої (професійної/наукової) програми

(керівник проектної групи) Юлія МЕРЕЖКО
(підпис)

Робочу програму перевірено

____.____.2023 р.

Заступник декана Інна ТКАЧЕНКО
(підпис)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__»__ 20__ р., протокол
(підпис) (ПБ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	<i>Основна</i>			
Мова викладання, навчання та оцінювання	<i>Українська</i>			
Загальний обсяг кредитів/ годин	<i>4/120</i>			
Курс	<i>1</i>		<i>1</i>	
Семестр	<i>1</i>	<i>2</i>	<i>1</i>	<i>2</i>
Кількість змістових модулів за розподілом:	-	<i>2</i>	-	-
Обсяг кредитів	-	<i>2</i>	-	-
Обсяг годин, у тому числі:	-	<i>60</i>	-	-
Аудиторні	-	<i>16 годин</i>	-	-
Модульний контроль	-	<i>4 години</i>	-	-
Семестровий контроль	-	-	-	-
Самостійна робота	-	<i>40 годин</i>	-	-
Форма семестрового контролю	-	-	-	-

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма «Методика викладання сольного співу вищій школі» є провідною для студентів спеціальності 025 «Музичне мистецтво» (Сольний спів). Вона узагальнює теоретичні знання студентів у галузі вокальної педагогіки та практичний досвід роботи в класі сольного співу, систематизує їх в методичному аспекті на основі застосування міждисциплінарних зв'язків, а також знайомить студентів з сучасними інноваційними вокальними методиками.

Зміст дисципліни складають лекційні, практичні заняття, завдання для самостійної роботи студентів. Види контролю: модульний контроль.

Мета дисципліни - сформувати у студентів систему науково-методичних знань та практичних вмінь в галузі вокальної педагогіки; ознайомити студентів з основними принципами вокальної педагогіки та методикою викладання дисципліни «Сольний спів»; сформувати основу екологічних знань про збереження та охорону співацького голосу; виховувати естетичний смак, критичне мислення, сформувати ціннісні орієнтації у продукції сучасного музичного простору.

Завдання курсу:

- сприяти усвідомленню студентами науково-методичних основ розвитку співацького голосу;
- надати студентам психофізіологічні знання про співацький процес, будову та функції голосового апарату;
- сформувати у студентів здатність до засвоєння та передачі психолого-педагогічних та методичних знань та вмінь;
- сприяти набуттю навичок постановки голосу у вокальному та мовленнєвому режимі роботи голосового апарату;
- сприяти вивченню науково-методичних основ становлення академічного та естрадного мистецтва, педагогічної діяльності видатних співаків та педагогів;

– стимулювати творчі пошуки студентів, вміння професійно мислити, застосовувати набуті знання у виконавській та педагогічній діяльності.

Протягом проходження даного курсу у студентів мають бути сформовані наступні компетентності:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, педагогіки та виконавства та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-2 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-3 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК-4 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-5 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК-6 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК-7 Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-9 Здатність працювати автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК-1 Здатність створювати, реалізовувати і висловлювати свої власні художні концепції.

СК-2 Усвідомлення процесів розвитку музичного мистецтва в історичному контексті у поєднанні з естетичними ідеями конкретного історичного періоду.

СК-4 Здатність інтерпретувати художні образи у вокально-виконавській та музично-педагогічній діяльності.

СК-5 Здатність збирати та аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її для теоретичної, виконавської, педагогічної інтерпретації.

СК-6 Здатність викладати спеціальні дисципліни в закладах освіти з урахуванням цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувачів освіти.

СК-7 Здатність аналізувати виконання музичних творів або оперних спектаклів, здійснювати порівняльний аналіз різних виконавських інтерпретацій, у тому числі з використанням можливостей радіо, телебачення, Інтернету.

3. Результати навчання за дисципліною:

Студент повинен **знати:**

- основні критерії визначення співацького голосу та початкові методи роботи над його розвитком;
- будову органів голосового апарату, методи і прийоми постановки голосу;
- методичні основи стильових та жанрових ознак і напрямів академічного та естрадного вокального мистецтва;
- основний репертуар для всіх типів голосів;
- принципи підбору репертуару та особливості індивідуальної педагогічної роботи над його засвоєнням;
- художньо-виражальні засоби співу, головні складові академічного співу та естрадного концертного номера;
- специфіку роботи з оркестром, мікрофоном і фонограмою;
- провідні компоненти професійно спрямованого мислення співака.

Студент повинен **вміти:**

- володіти професійними навичками вокально-виконавської, творчої та музично-педагогічної діяльності (РН-1).
- володіти музично-аналітичними навичками жанрово-стильової та образно-емоційної атрибуції музичного твору при створенні виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій (РН-6).

- володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом (РН-7)
- здійснювати викладання вокалу з урахуванням потреб здобувача освіти, цілей навчання, вікових та індивідуальних особливостей здобувача (РН-8).

У процесі вивчення даної дисципліни студенти повинні володіти:

- основними принципами виховання співака;
- теоретичними знаннями музично-виконавської діяльності співака;
- знаннями у галузі підбору педагогічного репертуару;
- професійними методами педагогічної роботи на всіх етапах професійної музичної освіти.

Начальна програма дисципліни «Методика викладання сольного співу у вищій школі» забезпечена електронним навчальним курсом <https://elearning.kubg.edu.ua/user/index.php?id=26552> та може за потреби викладатись дистанційно.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

№ теми	Назва розділу, теми	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекційних	Семінарських	Практичних	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Модульний контроль
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1: Науково-методичні основи вокальної педагогіки									
1.1	Історичні та науково-методичні засади вокальної педагогіки та методики вокального навчання.	8	2	2	-	-	-	6	
1.2	Принципи, умови навчання студентів сольному співу у ВШ	7	2	-	-	2	-	5	
1.3	Методи навчання сольного співу у ВШ	7	2	-	-	2	-	5	
	Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	-	2
	Разом	24	6	2	-	4	-	16	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Фахові вимоги та зміст професійної діяльності викладача вокалу									
2.1	Вимоги до викладача вокалу (фахові компетенції, функції) Специфіка, зміст і структура діяльності викладача вокалу. Педагогічний репертуар викладача вокалу	8	2	2	-	-	-	6	
2.2	Вокально-мовленнєві знання і навички майбутнього викладача вокалу.	10	4	2	-	2	-	6	
2.3	Методичні основи вокально-технічного розвитку голосу дорослої людини. Манери співу.	8	2	-	-	2	-	6	
2.4	Методика роботи над вокалізами на заняттях з вокалу із студентами	8	2	-	-	2	-	6	
	Модульний контроль	2	-	-	-	-	-	-	2
	Разом:	36	10	4	-	6	-	24	2
	Семестровий контроль								
	Усього:	60	16	6		10		40	4

5. Програма навчальної дисциплін

Модуль 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Науково-методичні основи вокальної педагогіки

Лекція. Тема 1.1. Історичні та науково-методичні засади вокальної педагогіки та методики вокального навчання.

Поняття про процес утворення звуку. Італійська, французька та німецька вокальна школа. Зародження академічного стилю співу. Становлення та розвиток національної вокальної школи. Принципи вокальної педагогіки та особливості індивідуального підходу в опануванні вокальним мистецтвом.

Базова література: 1,7, 12, 13, 15.

Допоміжна література: 12, 18.

Практичне заняття до теми 1.2. Принципи, умови навчання студентів сольному співу у ВШ.

Питання.

1. Охарактеризувати принципи підбору навчально-художнього репертуару для різних типів голосів.
2. Висвітлити сучасні умови вокального навчання студентів у ВНЗ мистецького спрямування.

Базова література: 1,5,7, 8, 13.

Допоміжна література: 9, 12, 18.

Практичне заняття до теми 1.3. Методи навчання сольного співу у ВШ».

Питання.

1. Використання методів емоційних станів і вольових наказів у практиці вокального навчання.
2. Робота методу слухових впливів та методу особистого показу викладачем на практиці.

Базова література: 5, 7, 8, 12, 13.

Допоміжна література: 9, 12, 18, 22.

Модуль 2

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2: Фахові вимоги та зміст професійної діяльності викладача вокалу

Лекція. Тема 2. 1. Вимоги до викладача вокалу (фахові компетенції, функції). Специфіка, зміст і структура діяльності викладача вокалу. Педагогічний репертуар викладача вокалу.

Сучасні вимоги до професійної підготовки викладача вокалу. Специфіка фахової діяльності педагога-вокаліста. Практичні поради педагогам-початківцям. Специфіка фахової діяльності викладача сольного співу

(вокалу, постановки голосу). Організація навчання у класі сольного співу. Основні принципи добору навчально-педагогічного репертуару. Структура навчально-вокального репертуару. Навчально-художній репертуар для різних типів голосів.

Базова література: 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13.

Допоміжна література: 3, 8, 12, 28.

Лекція. Тема 2.2. Вокально-мовленнєві знання та навички вокаліста.

Акустичні засади мовленнєвого та співацького процесу. Акустичні критерії співацького голосу. Систематизація й узагальнення вокально – мовленнєвих знань, вмінь й навичок, формування на їх основі інтересів, переконань, світогляду.

Базова література: 4, 7, 10, 11, 12.

Допоміжна література: 3, 12, 18, 22.

Практичне заняття до теми 2.2. Вокально-мовленнєві знання та навички вокаліста.

Питання.

Опрацювати статті та зробити тези.

1. Дерев'янка Л.А. «Спів у мовленнєвій позиції як проблема вокальної педагогіки».

2. Оганезова-Григоренко О.В. «Деякі інноваційні методології вокально-виконавського мистецтва».

Практичне заняття до теми 2.3: Методичні основи вокально-технічного розвитку голосу дорослої людини. Манери співу.

Питання.

1. Дати характеристику стилям співу: кантиленному, декламаційному та колоратурному та обґрунтувати їх специфіку.

2. Характеризувати основні манери співу: академічну, естрадну, народну, виявити їх особливості.

3. Принципи підбору навчально-художнього репертуару для різних типів голосів.

Базова література: 1,5,7, 8, 13.

Допоміжна література: 9, 12, 18.

Практичне заняття до теми 2.4: Методика роботи над вокалізами на заняттях з вокалу із студентами.

Питання.

1. Запропонувати 5 прикладів вокалізів із збірок Ф. Абта, І. Вілінської, Г. Зейдлера, Д. Конконе, Г. Панофки або інших авторів для студентів 1-3 курсів.

2. Обґрунтувати значення вокалізів у вокальному навчанні студентів ВЗО.

Базова література: 2,16,27.

Допоміжна література: 1,4,5,6,7, 13,18,23.

МОДУЛЬНА КОНТРОЛЬНА РОБОТА

Питання до МКР № 1

1. Спів як складний психофізіологічний процес. Співацька постава та співацька установка.
2. Принципи вокальної педагогіки.
3. Робота органів голосового апарату під час фонації: дихання, гортань, резонатори.
4. Будова гортані. Особливості роботи голосових зв'язок.
5. Регістрова система співака. Згладжування регістрів.
6. Наукові та емпіричні методи вокального навчання.
7. Формантні характеристики співацького голосу – ВСФ та НСФ.

Питання до МКР № 2

1. Характеристика основних стилів співу: кантиленний, декламаційний та колоратурний.
2. Характеризувати основні манери співу: академічну, естрадну, народну, виявити їх особливості.
3. Принципи підбору навчально-художнього репертуару для різних типів голосів.
4. Вокально-технічні вправи для розвитку голосу, навчальний репертуару для різних типів голосів.
5. РТМС. Сім функцій співацьких резонаторів.
6. Функції резонаторів та методична прийоми їх виявлення при різних манерах співу.
7. Художньо-образні основи вокального навчання.
8. Основні критерії визначення вокального обдарування співака.

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	1	1	2	2
Відвідування семінарських занять	-	-	-	-	-
Відвідування практичних занять	1	2	2	3	3
Робота на семінарському занятті	-	-	-	-	-
Робота на практичному занятті	10	2	20	3	30
Лабораторна робота (в тому числі допуск, виконання, захист)	-	-	-	-	-
Виконання завдань до самостійної роботи	5	3	15	4	20
Виконання модульної роботи	25	1	25	1	25
Виконання ІНДЗ		-	-	-	-
	Разом	-	63	-	80
	Усього	143			

6.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Перевірка виконання студентами самостійної роботи, а також її оцінювання здійснюватиметься в процесі аудиторної роботи.

№ з/п	Зміст завдання	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1.		
Науково-методичні основи вокальної педагогіки.		
1.	Охарактеризувати основні принципи вокальної педагогіки: розуміння значення нейрофізіологічного фактора; одночасність розвитку всіх якостей співака; поступовість розвитку голосу; індивідуальний підхід до співака. Визначити спільне та відмінні риси навчання вокалу у різні століття. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіrivши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
2.	Розкрити сутність принципу опори на національне спрямування вокального навчання; принципу забезпечення культуровідповідності вокального навчання студентів; принципу спонукання майбутніх учителів до творчого самовираження у процесі вокально-виконавської діяльності. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіrivши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. ґрунтовна відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
3.	Описати метод прослуховування еталонних вокальних програм. Визначити сутність методу затриманого зворотного слухового зв'язку. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіrivши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
Разом за змістовим модулем 1		15 б.
Змістовий модуль 2.		
Фахові вимоги та зміст професійної діяльності викладача вокалу.		
1.	З'ясувати, що треба знати педагогу для створення необхідного психологічного клімату на занятті з вокалу. Визначити основні функції викладача вокалу у ВШ. Охорона та гігієна співацького голосу студентів та викладача вокалу. Екологічні основи співу. Охорона вокального слуху людини. Основні положення добору навчально-педагогічного репертуару для студентів ВНЗ. Визначити, що має враховувати вчитель вокалу під час підбору репертуару для студента ВШ. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіrivши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
2.	Методичні та психофізіологічні засади процесу фонації. Спільне та відмінне між мовленням та	1. своєчасність та якість виконання (2

	співом. Методичні аспекти взаємозалежності роботи органів голосового апарату в триєдиній системі - дихання, гортань, резонатори. Вокально-мовленнєва культура співака. Спів та сценічне мовлення. Наукове обґрунтування поняття «природна постановка голосу». Будова гортані та її робота в процесі співу. Принципи роботи голосових зв'язок при фонації. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу	б.); 2. ґрунтовна відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
3.	Методична основи формування та практична демонстрація фонопедичних вправ. Вокально-технічні вправи для розвитку голосу, знання навчального репертуару для різних типів голосів. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. активність, ініціативність та творчий підхід в підготовці завдання (3 б.).
4.	Описати методику роботи над вокалізами на заняттях з вокалу із студентами. Написати в письмовому вигляді відповідь для оцінювання на google-диск корпоративного акаунту та надати посилання у вигляді online тексту, перевіривши доступ до файлу	1. своєчасність та якість виконання (2 б.); 2. повна та деталізована відповідь у розкритті питання в повному обсязі (3 б.).
Разом за змістовим модулем 2		20 б.
Усього		35 б.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

У процесі модульної контрольної роботи студент в аудиторії письмово відповідає на теоретико-методичні запитання. Викладач оцінює студента відповідно до встановлених критеріїв та шкали:

№	Модульна контрольна робота	Критерії оцінювання		Бали
1.	Письмове завдання (письмова відповідь на 3 запитання)	своєчасність виконання завдання	5	25
		повний обсяг виконання	5	
		якість виконання	5	
		змістовність	5	
		ґрамотність викладення	5	

6.4 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Форми семестрового контролю робочим навчальним планом - не передбачено.

6.5. Шкала відповідності оцінок.

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
A	90 - 100	Відмінно – відмінний рівень знань в межах обов'язкового матеріалу, з можливими незначними помилками. Глибоке і повне опанування змісту навчального матеріалу, в якому студент легко орієнтується, володіє понятійним апаратом, Здатний пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, висловлювати і обґрунтовувати свої судження.
B	82 - 89	Дуже добре – достатньо високий рівень знань в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих помилок. За повне засвоєння навчального матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце окремі неточності (похибки).
C	75 -81	Добре – в цілому добрий рівень знань з незначною кількістю помилок. Засвоєний навчальний матеріал, володіння понятійним апаратом, орієнтування у вивченому матеріалі, свідоме використання знань для вирішення практичних завдань, грамотний виклад відповіді, але у змісті і формі відповіді мали місце суттєві помилки.
D	67 - 74	Задовільно – посередній рівень знань із значною кількістю недоліків. За знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, при цьому студент допускає неточності у визначенні понять та при використанні знань для вирішення практичних завдань, не вміє доказово обґрунтовувати свої судження.
E	60 - 66	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань. Не повне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії.
FX	35 - 59	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання. Студент має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань.
F	1 - 34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань, що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична карта дисципліни

«Методика викладання дисциплін з музичного мистецтва (методика викладання вокалу)»

Разом: 60 годин, лекційні заняття – 6 годин, практичні заняття – 10 годин, самостійна робота – 40 годин, модульний контроль – 4 години.

Модулі	Змістовний модуль I	Змістовний модуль II
Назва модуля	Науково-методичні основи вокальної педагогіки	Фахові вимоги та зміст професійної діяльності викладача вокалу
Кількість балів за модуль	63 б.	80 б.
Лекції	2 год. (1 б.)	4 год. (2 б.)
Практичні	4 год.	6 год.
Назва навчального модуля (практичне заняття)	Тема 1.2. Принципи, умови навчання студентів сольному співу у ВШ. Тема 1.3. Методи навчання сольного співу у ВШ 2*10 = 20 б. + 2б. (за відвідування)= 22 б.	Тема 2.2. Вокально-мовленнєві знання і навички майбутнього викладача вокалу. Особливості функціонування органів голосового апарату Тема 2.3. Методичні основи вокально-технічного розвитку голосу дорослої людини. Манери співу. Тема 2.4. Методика роботи над вокалізами на заняттях з вокалу із студентами 3*10 = 30 б. + 3б. (за відвідування) = 33б.
Самостійна робота 5 балів	5*3= 15 б.	5*4= 20 б.
Види поточного Контролю	Модульна контрольна робота 25 балів	Модульна контрольна робота 25 балів
Усього	143 б.	
Коефіцієнт	143/100= 1,43	

8. Рекомендована література

Основна (базова):

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник для студентів і викладачів сольного співу / В. Г. Антонюк. – Київ : Віпол, 2007. – 174 с.
2. Вправи та вокалізи [Текст] : навчально - методичний посібник / Київ. ун-т ім. Б. Грінченка ; упоряд.: Е. В. Макарова, В. Г. Яковенко. – Київ : [б. в.], 2003. – 58 с.
3. Гнидь Б. П Історія вокального мистецтва. підручник, – К.; НМАУ, 1997 – 320 с.
4. Гребенюк. Н. Є Вокально-виконавська творчість:психолого-педагогічний та музикознавчий аспекти: Монографія. К.,НМАУ ім.. П. Чайковського,1999.
5. Кушка Я. С. Методика навчання співу : посіб. з основ вокальної майстерності / Я. С. Кушка. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 288 с. : іл., ноти.
6. Кулдиркаєва О. В. Основи вокальної методики : навч.-метод. посіб. для студ. спец. „Музичне мистецтво” / О. В. Кулдиркаєва ; Держ. закл. „Луган. нац. ун-т імені Тараса Шевченка”. – Луганськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – 158 с.
7. Мережко Ю.В., Шепеленко Г.Б. Вокальні твори українських композиторів кінця ХІХ – початку ХХІ століття: навч.-метод. посіб. для студентів ВЗО / Ю.В. Мережко, Г.Б. Шепеленко; Київ: Інтерсервіс, 2020. – 180 с.
8. Микиша М. В. (1971). Практичні основи вокального мистецтва: підручник, - Київ: «Музична Україна», 1971. – 90 с.
9. Можайкіна, Н. С. Методика викладання вокалу [Текст] : хрестоматія / Н. С. Можайкіна. - Київ : Ліра-К, 2016. - 215 с.
10. Олексюк О.М. Музична педагогіка: Навальний посібник. - К.: КНУКіМ, 2006. -188 с.
11. Пляченко Т.М. Методика викладання вокалу: Навчально-методичний посібник для студентів мистецького факультету («Музична педагогіка і виховання». – Кіровоград: КДПУ, 2005. – 80 с.
12. Пляченко Т.М. (2006) Методика викладання вокалу: програма навчального курсу для студентів мистецького факультету: Навчальна програма, 2006.

13. Постановка голосу [Текст] : навч.-метод. посібник / А. Б. Хоменко [и др.] ; Ніжинський ун-т ім. М. Гоголя. - Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2011. - 127 с.
14. Стахевич О. Г. Основи вокальної педагогіки / О. Г. Стахевич. – Суми : Сум. ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2002. – С. 41. – 92 с.
15. Стахевич О.Г. Сольний спів. Програма для дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтв. – Суми, 2003.
16. Юцевич Ю. Є. Теорія і методика формування та розвитку співацького голосу : навчально-методичний посібник / Ю. Є. Юцевич ; Міністерство освіти України , Інститут змісту і методів навчання. - Київ : ІЗМН, 1998. - 160 с.
17. Юрко О.О. Вокальне виховання дітей та юнацтва в закладах загальної додаткової освіти. – Суми:, 2005. – 137 с.
18. Шуляр О.Д. Історія вокального мистецтва Частина 1. Монографія: 2-ге видання, перероблене та доповнене. – Івано-Франківськ : ПНУ, 2014. – 391 с.
19. Шуляр О.Д. Історія вокального мистецтва. Частина 2. Монографія – Івано-Франківськ : ПНУ, 2013. – 360 с.

Додаткова:

1. Вілінська І. Вокалізи для середнього голосу: Навч. репертуар. -К.: Музична Україна, 1989.
2. Гмиріна С. В. Вплив вокально-технічних вправ для солістів-вокалістів на процес звукоутворення Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики ХХІ століття : матер. Міжнарод. наук.-практ. конф., 16–17 жовт. 2014 р. с. 586- 592.
3. Жербіна Л.М., Шоліна Г.С. Виховання професійної орієнтації в процесі індивідуальних занять з постановки голосу// Дослідження проблем професійної підготовки вчителя музики. – Київ, 1981. – С.25-32.
4. Красовська Л. О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва / Л. О. Красовська // Культура України. Серія : Мистецтвознавство. – 2016. – Вип. 53. – С. 100-106.

5. Макарова Е.В., Яковенко В. Г. (2016) Інноваційні напрями процесу вокальної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва: II Міжнародна науково-практична конференція «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття».
6. Мережко Ю. В. та Петрикова О. П. Вокальний розвиток співаків-початківців у досуговій діяльності / Ю. В. Мережко, О. П. Петрикова // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: зб. наук. праць (40). 2018. – с. 178-187.
7. Мережко Ю. В., Петрикова О. П. та Леонтієва С. Л. Вокально-виконавська підготовка майбутніх артистів-вокалістів у вищій школі на основі міждисциплінарної інтеграції /Ю. В. Мережко, О. П. Петрикова та С. Л. Леонтієва // Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology, V (23) (139). 2017. – с. 71-74.
8. Овчаренко Н. Основи вокальної методики : науково-методичний посібник / Н. Овчаренко. - Кривий Ріг: Видавничий дім, 2006. - 116 с.
9. Оганезова-Григоренко О. В. Теорія і практика формування професійного менталітету вокалістів у процесі фахової підготовки [Текст] : [монографія] / О. В. Оганезова-Григоренко. – Одеса : Астропринт, 2011. – 127 с. - Библиогр.: с. 106- 127.
10. Откидач В.М.Естрадний спів і шоу-бізнес. Навчально-методичний посібник / В.М. Откидач. – Вінниця: Нова книга, 2013. – 368 с.
11. Петрикова О. П. Навчальний вокальний репертуар як засіб формування фахової компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва /О.П. Петрикова // Науковий часопис (24(29)), 2018. - с. 38-44.
12. Прохорова Л. В. Українська естрадна вокальна школа : навч. посіб. : для студентів ВНЗ культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації : у 2 ч. Ч. 1 : Українська естрадна вокальна школа / Леоніла Володимирівна Прохорова ; Держ. метод. центр навч. закладів культури і мистецтв України. – Вінниця : Нова книга, 2005. – 103 с. : нот.

13. Сапожник О. В. Сучасна популярна естрадна музика / О. В. Сапожник. – Київ : Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2000. – 64с.
14. Сапожник О. В. Сучасна популярна естрадна музика / О. В. Сапожник. – К.: Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв, 2002. – 84 с.
15. Сбітнева О.Ф. Тенденції розвитку вокальних методик у ХХ столітті /О.Ф. Сбітнева// Духовність особистості: методологія, теорія і практика. м. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. Вип. 1 (100). С. 193-201.
16. Сбітнева О.Ф. Розвиток вокальної культури майбутніх вокалістів у процесі фахового навчання / О.Ф. Сбітнева //Духовність особистості: методологія, теорія і практика. м. Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2021. № 2 (101). С. 188-196.
17. Тоцька Л. О. Вокально-виконавський стиль “bel canto”: історико-теоретичний аспект / Л. О Тоцька // м. Київ: Педагогічні науки Випуск 107’ 2012. С 208-217.

Інформаційні ресурси

<http://vocal-box.ucoz.ru/load/1-4-3>

<http://notonly.ru/popru.html>

<http://www.jourclub.ru/22/>

<http://fonogramm.net/songs/popular/1>

<http://www.notarhiv.ru/ruspesni/spisok.html>

<http://www.youtube.com/watch?v=dFfGcxphj2o&feature=relmfu>